

Lettre à Pythoclès d'Epicure = DL X, 84-116 - éd. Hicks

Auteurs : Diogène Laërce ; Epicure

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

16 Fichier(s)

Mots clés

[Hicks, Robert Drew \(1850-1929\)](#)

Présentation du document

Date 1925

Mentions légales

- Responsabilité éditoriale : Department of Philosophy and Cultural Heritage of University Ca' Foscari of Venice ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Texte : Domaine public

Editeur de la fiche Department of Philosophy and Cultural Heritage of University Ca' Foscari of Venice ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Contributeur(s) Giovacchini, Julie

Langue Grec ancien

Source Voir description détaillée du texte : [CIRIS](#)

Contenus reliés

Collection Ep. Lettre à Pythoclès

Ce document est une version de :

[Lettre à Pythoclès d'Epicure = DL X, 84-116 - éd. Usener](#)

Description du document

Description Voir description détaillée de l'édition : [CIRIS](#)

Notice créée par [Julie Giovacchini](#) Notice créée le 23/06/2021 Dernière modification le 30/05/2022

DIOGENES LAERTIUS

ώπέρ τῆς τῶν ὄλων φύσεως ἐπιτετμημένα.
 οὗτοί εὖ γένηται δινατός ὁ λόγος οὗτος κατα-
 σχεδεῖς μετ' ἀκριβείας, οἷματι, εὖ μὴ καὶ πρὸς
 ἀπαντά βαδίσῃ τις τῶν κατὰ μέρος ἀκριβωμένων,
 ἀσύμβλητον αὐτὸν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους
 ἀδρότητα λήψεσθαι. καὶ γάρ καὶ καθαρὰ ἀφ'
 ἑαυτοῦ ποιήσει πολλὰ τῶν κατὰ μέρος ἔξακρι-
 βούμένων κατὰ τὴν ὄλην πραγματείαν ἡμῖν, καὶ
 αὐτὰ ταῦτα ἐν μητρῷ τιθέμενα συνεχῶς βοηθήσει.

"Τοιαῦτα γάρ ἔστω, ώστε καὶ τοὺς κατὰ μέρος
 ἥδη ἔξακριβοῦντας ἴκανος ἦν καὶ τελείως, εἰς τὰς
 τοιαῦτας ἀναλύοντας ἐπιβαλλάς, τὰς πλείστας τῶν
 περιόδειν τὸπέρ τῆς ὄλης φύσεως ποιεῖσθαι· ὅσοι
 δὲ μὴ παντελῶς τῶν ἀποτελουμένων εἰσίν,¹ ἐκ
 τούτων καὶ κατὰ τὸν ἀνευ φύλαγγων τρόπον τὴν
 ἄμα νοήματι περίοδον τῶν κυριωτάτων πρὸς
 γαληγρισμὸν ποιοῦνται."

Καὶ ἡδε μέν ἔστω αὐτῷ ἐπιστολὴ περὶ τῶν
 φυσικῶν. περὶ δὲ τῶν μετεώρων ἡδε.

"Ἐπίκουρος Πυθοκλεῖ χαίρειν.

εἰς "Ηγεγκέ μοι Κλέουν ἐπιστολὴν παρά σου, ἐν γῇ
 φιλοφρονούμενός τε περὶ ἡμῶν διετέλεις ἀξίως τῆς
 ἡμετέρας περὶ σεαυτοῦ σπουδῆς καὶ αὐκὲν ἀπιθάνως
 ἐπειρῶ μυημονεύειν τῶν εἰς μακάριον βίου συν-
 τεινότων διαλογισμῶν, ἔδέου τε σεαυτῷ περὶ
 τῶν μετεώρων σύντομον καὶ εὐπερίγραφον δια-
 λογισμὸν ἀποστεῖλαι, ἵνα ἥρδιας μυημονεύῃς· τὰ
 γάρ ἐν ἄλλοις ἡμῖν γεγραμμένα διυσπενημόντα
 εἴναι, καὶ τοι, ὡς ἔφης, συνεχῶς αὐτὰ βαστάζεις.²
 ἡμεῖς δὲ ἡδέως τέ σου τὴν δέησον ἀπεδεξάμεθα καὶ

¹ τούτοις ποτὲ τοι τοις τυδί. : corr. Kuehn.

² Συστάζεις τυδί. : Συστάζεις Στ.

DIOGENES LAERTIUS

τοῖς ἔλπισιν ἡδεῖαις συνεσχέθημεν. γράψαντες οὖν τὰ λοιπὰ πάντα αὐτοτελούμενά ἀπέρ τῆς ζωῆς πολλοῖς καὶ ἄλλοις δισύμενα χρήσιμα τὰ διαλογίσματα ταῦτα, καὶ μᾶλιστα τοῖς νεωστὶ φυσιολογίνις γνησίου γεγενημένοις καὶ τοῖς εἰς ἀσχολίας βαθυτέρας τῶν ἐγκυκλίων τινός ἐμπεπλεγμένοις. καλῶς δὴ αὐτά διηλαβε, καὶ διὰ μνήμης ἔχων δξέως αὐτὰ περιβάνει μετὰ τῶν λοιπῶν ὡν ἐν τῇ μικρᾷ ἐπιτομῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἀπεστείλαμεν.

Πρῶτον μὲν οὖν μὴ ἄλλο τι τέλος ἐκ¹ τῆς περὶ μετεώρων γνώστεως εἴτε κατὰ συναφήν λεγομένων εἴτε αὐτοτελῶς νομίζειν εἶναι ἡπερ ἀταραξίαν καὶ πίστιν βέβαιον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, οἱ μῆτε τὸ ἀδύνατον παραβιάζεσθαι μῆτε ὁμοίαν κατὰ πάρτα τὴν θεωρίαν ἔχειν η τοῖς περὶ βίων λόγοις η τοῖς κατὰ τὴν τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλημάτων κάθαροιν, οἷον δτι τὸ πᾶν πάντα καὶ ἀναφής φύσις ἐστίν, η δτι ἀτομα *«τὰ»*² στοιχεῖα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα δοσα μοναχήν ἔχει τοῖς φαινομένοις συμφωνίαν· ὅπερ ἐπὶ τῶν μετεώρων οὐκ ὑπάρχει, ἄλλα ταῦτα γε πλεοναχήν ἔχει καὶ τῆς γενεθλίας αἰτίαν καὶ τῆς οὐσίας τοῖς αἰοθήσει σύμφωνον κατηγορίαν.

87 Οὐ γάρ κατὰ ἀξιώματα κενὰ καὶ νομοθεσίας φυσιολογητέον, ἀλλ' ὡς τὰ φαινόμενα ἐκκαλεῖται οὐ γάρ τηδη ἀλογίας καὶ κενῆς δόξης ὁ βίος ὅμιλος ἔχει χρείαν, ἄλλα τοῦ ἀθορίβως ἴμᾶς ξῆν, πάντα μὲν οὖν γίνεται ἀσείστως καὶ, πάνταν κατὰ πλεο-

¹ Έκ] εἰδὲ εοι, Kochansky.

* Suppl. U.

* This would seem decisive of what the Shorter Catechism of Epicurus really was: see, however, § 135.

DIogenes Laertius

ταχὸν τρόπον ἐκκαθαιροιζέντων. συμφώνως τοῖς φαινομένοις, ὅταν τὶς τὸ πιθανολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν δεσμῶς καταλίπῃ· ὅταν δέ τὶς τὸ μὲν ἀπολίπῃ, τὸ δὲ ἐκβάλῃ ὄμοιῶς σύμφωνον δι τῷ φαινομένῳ, δῆλον ὅτι καὶ ἐκ παντὸς ἐκπίπτει φυσιολογήματος ἐπὶ δὲ τὸν μῆθον καταρρεῖ. σημεῖα δέ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς μετεώροις συντελουμένων φέρειν¹ τῶν παρ' ἡμῖν τινα φαινομένων, ἢ θεωρεῖται ἢ ὑπάρχει, καὶ οὐ τὰ ἐν τοῖς μετεώροις φαινόμενα· ταῦτα γὰρ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γενέσθαι. τὸ μέντοι φάντασμα ἐκάστου τηρητέον καὶ ἐπὶ τὰ συναπτόμενα τούτῳ διαιρετέον, ἢ οὐκ ἀτιμαρτυρεῖται τοῖς παρ' ἡμῖν γνωμένοις πλεοναχῶς συντελεῖσθαι.

Κόσμος ἔστι περιοχή ἵτε οὐρανοῦ, ἀστρα τε καὶ γῆν καὶ πάντα τὰ φαινόμενα περιέχουσα, ἀποτομὴν ἔχουσα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου καὶ λήγουσα [καὶ καταλήγουσα ἐν πέριτι ἡ ἀραιῶ ἡ πικνῶ καὶ οὐ λιονέον πάντα τὰ ἐν αὐτῷ σύγχυτι λίθεται.²] ἡ ἐν περιαγομένῳ ἡ ἐν στάσι ἔχοντι καὶ στρογγυλῇ τῇ τριγυνον ἡ διαν δήποτε περιγραφήν πανταχῶς γὰρ ἐνδέχεται· τῶν γὰρ φαινομένων οὐδὲν ἀτιμαρτυρεῖ *«έν»*³ τῷδε τῷ κόσμῳ, ἐν φιλογονον οὐκ ἔστι κατιλαβεῖν.

69 ¹ "Οτι δέ καὶ τοιοῦτοι κόσμοι εἰσὶν ἀπειροι τὸ πλῆθος ἔστι καταλαβεῖν, καὶ ὅτι καὶ ὁ τοιοῦτος δίναται κόσμος γύνεσθαι καὶ ἐν κόσμῳ καὶ μετακομίσθω, ὁ λέγομεν μεταξὺ κόσμων διάστημα, ἐν πολυκένῳ τόπῳ καὶ οὐκ ἐν μεγάλῳ εἰδικριτεῖ καὶ

¹ φέρει Κυρήν.

² Ιανουαριον αἰδεστιμενον περι. Τ.

³ μηρι. Τ.

DIOGENES LAERTIUS

κενῷ, καθάπερ ταῦτα φασιν. ἐπιτηδεῖαν τινῶν
σπερμάτων ρύντων ὅφ' ἐνὸς κόσμου ἡ μετα-
κοσμίου ἡ καὶ ἀπὸ πλειόνων κατὰ μικρὸν προσ-
θέσται τε καὶ διαρρώσεις καὶ μεταστάσεις ποιοῦν-
ται ἐπ' ἄλλον τόπον, οὖν οὕτω τύχη, καὶ ἐπαρ-
δεῖσθαι ἐκ τοῦ ἔχοντων ἐπιτηδεῖας ἵνα τελειώσεως
καὶ διαμονῆς ἐφ' ὅστον τὰ ὑποβληθέντα θεμέλια τὴν
προσδοχὴν δύναται ποιεῖσθαι. οὐ γάρ ἀθροισμὸν
δεῖ μόνον γενέσθαι οὐδὲ δύνον ἐν τῷ ἐνδέχεται
κόσμον γίνεσθαι κενῷ κατὰ τὸ δοξαζόμενον ἐξ
ἀνάγκης αὐξεσθαι τε, ἃς ἀν ἐτέρῳ προσκρούσῃ,
καθάπερ τῶν φυσικῶν καλουμένων φησί τις· ταῦτα
γάρ μαχόμενόν ἔστι τοῖς φαινομένοις.

“Ηλίος τε καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ ἀστρα αὐθὶς
καὶ ἐπιτά γενόμενα ὑστερον ἐμπεριελαμβάνετο ὑπὸ¹
τοῦ κόσμου [καὶ ὅσα γε δὴ σώζει¹], ἀλλ' εὐθὺς
διεπλάστητο καὶ αὔξησις ἐλάμβανεν [όμοίως δέ
καὶ γῆ καὶ θάλαττα¹] κατὰ προσκρίσεις καὶ
διώσεις λεπτομερῶν τινῶν φύσεων, προὶ πνευμα-
τικῶν ἡ πυροειδῶν ἡ συναμβοτέρων² καὶ γάρ
ταῦτα οὐτως ἡ αἰσθησίς ὑποβάλλει.

91. “Τὸ δὲ μέγεθος ἥλιου τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀστρῶν
κατὰ μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς τηλικοῦτόν ἔστι τὸ ἥλικον
φαίνεται· τοῦτο καὶ ἐν τῷ μὲν Περὶ φύσεως· εἰ
γάρ, φησί, τὸ μέγεθος διὰ τὸ διάστημα ἀπεβεβλήκει,
πολλῷ μᾶλλον μὲν τὴν χρόνον ἀλλο γάρ τούτῳ
συμμετρότερον διάστημα οὐθὲν ἔστι.] κατὰ δέ
τὸ καθ' αὐτὸν ὧτοι μείζον τοῦ ὄροντος ἡ μικρὸ-

¹ *timquam additamenta nec. L.*

² Cf. Laer. I. 33 (“hunc intuetur hincne inveniamus”), and
ix. 31 *supra* for the view of Leucippus here re-jested.

DIOGENES LAERTIUS

έλαττον ἢ τηλικοῦτον τυγχίνει.¹ οὗτοι γάρ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν πυρά ἐξ ἀποστήματος θεωρούμενα κατὰ τὴν αἰσθησιν θεωρεῖται. καὶ πᾶν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἔνστημα φαδίως διαλυθῆσεται, ἔάν τις τοὺς ἀναργύρους προσέχῃ. ὅπερ ἐν τοῖς *Περὶ φύσεως βιβλίοις* δείκνυμεν. πιπτολὰς καὶ δύσεις ἥλιου καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν ἀστρῶν καὶ κατὰ ἄναψιν γενέσθαι δυνατὸν καὶ σθεσμόν. τοιαύτης οὖστης περιστάσεως καὶ καθ' ἑκατέρους τοὺς τόπους, ὅπερ τὰ προειρημένα ἀποτελεῖσθαι οὐδὲν γάρ τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ. καὶ κατ' ἐμφάνειαν τε ὑπέρ γῆς καὶ πάλιν ἐπιπροσθέτησι τὸ προειρημένον δύναται² ἀν συντελεῖσθαι. οὐδὲ γάρ τι τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ. τός τε κινήσεις αὐτῶν οὐκ ἀδίκιτον μὲν γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ ὄλου οὐρανοῦ δύνην, ἢ τούτου μὲν στάσιν, πιπτῶν δὲ δύνην κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ γενέσει τοῦ κόσμου ἀνάγκην ἀπογεννηθεῖσαν ἐπ' ἀνατολῇ.

93 * * * *σαφοῦροντάτη θερμασία κατά τινα ἐπινέμησιν τοῦ πυρὸς ἀεὶ ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους ἴστος.*

Γροπὰς ἥλιου καὶ σελήνης ἐνδέχεται μὲν γίνεσθαι κατὰ λόξων οὐρανοῦ οὕτω τοῖς χρόνοις κατηγαγκασμένου· ὅμοιως δὲ καὶ κατὰ ἀέρος ἀντέξμασι τῇ καὶ ὅλης ἀεὶ ἐπιπτῶσις τῆς μὲν ἔχομένης ἐμπιπραμένης τῆς δὲ ἐκλεπούσης· ἢ καὶ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτην δύνην κατεληθῆναι τοῖς ἀστροῖς τούτοις. ὥσθ' οἶον τῷ³ ἔλικα κινεῖσθαι.

¹ οὐχ διεισ codd. : corr. Π.Α.

² τε codd. : corr. Π.Α.

* The opinion of Heroclitus (p. 32 n. 6 n) and Xenophanes, and Metrodorus of Chios. Servius, however (*ad Verg. G.*, 249, *Aen.*, iv, 554), attributes the theory to the Epicureans. 621)

DIogenes Laertius

πάντα γάρ τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις συγγενῆ
οὐδενὶ τῶν ἐναργητῶν διαφωνεῖ, έάν τις δέι ἐπὶ¹
τῶν τοιούτων μερῶν, ἔχόμενος τοῦ δινατοῦ, εἰς τὸ
σύμφωνον τοῖς φαινομένοις ἐκαστον τούτων δύνηται
ἐπάγειν, μή φοβούμενος τὰς ἀνδραποδώδεις ἀστρο-
λόγων τεχνίτεις.

- 94 Κέρωσίς τε σελήνης καὶ πάλιν πλήρωσίς καὶ
κατὰ στροφὴν τοῦ σώματος τούτου δύναιτ² ἀν-
γίνεσθαι καὶ κατὰ σχηματισμοὺς δέρος δύμοις,
ἔτι τε καὶ κατ³ ἐμπροσθετήσεις καὶ κατὰ πάντας
τρόπους, καθ⁴ οὖς καὶ τὰ παρ⁵ ἡμῖν φαινόμενα
ἐκκαλεῖται εἰς τὰς τοῦ εἶδους τούτου ἀποδόσεις,
έάν μή τις τὸν μοναχῆ τρόπον κατηγαπτικῶς τοὺς
ἄλλους κενῶς ἀποδοκιμάζῃ, οὐ τεθεωρηκώς τί⁶
δινατὸν ἀνθρώπῳ θεωρῆσαι καὶ τί ἀδινατον, καὶ
διὰ τοῦτ⁷ ἀδύνατα θεωρεῖν ἐπιθυμῶν. ἔτι τε
ἐνδέχεται τὴν σελήνην ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν τὸ φῶς,
οὐ ἐνδέχεται δέ ἀπὸ τοῦ ἥλιου. καὶ γάρ παρ⁸ ἡμῖν
θεωρεῖται πολλὰ μὲν ἐξ ἑαυτῶν ἔχοντα, πολλὰ δὲ
ἄφ⁹ ἔτερων. καὶ οὐδὲν ἐμποδοστατεῖ τῶν ἐν τοῖς
μετεώροις φαινομένων, έάν τις τοῦ πλεοναχοῦ
τράπου δεῖ μηδιμῆν ἔχει καὶ τὰς ἀκολούθους αὐτοῖς
ὑποθέσεις ἄμα καὶ αἵτιας συνθεωρῆ καὶ μή ἀνα-
βλέπων εἰς τὰ ἀνακόλουθα ταῦτ¹⁰ οὐκοὶ ματαιώς
καὶ καταρρέπῃ ἄλλοτε ἄλλως ἐπὶ τὸν μοναχὸν
τρόπον. ή δέ ἐμφασίς τοῦ προσώπου ἐν αὐτῇ
δίνοται μὲν γίνεσθαι καὶ κατὰ πιραλλαγὴν μερῶν
καὶ κατ¹¹ ἐπιπροσθέτησιν, καὶ δύοι ποτ¹² ἢν τρόποι
θεωροῦντο τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις κεκτη-
μένοι. ἐπὶ πάντων γάρ τῶν μετεώρων τὴν τοιούτην

DIogenes Laertius

ίχνευσιν¹ οὐ προετέον. ἦν γάρ τις ἦ μαχόμενος τοῖς ἐναργήμασιν, οὐδέποτε διηῆσται ἀταραξίας γυησίου μεταλαβεῖν.

"Εκλείψις ἡλίου καὶ σελήνης δύναται μὲν γίνεσθαι καὶ κατὰ σβέσω, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν τοῦτο θεωρεῖται γιγνομένον· καὶ ἥδη καὶ κατ' ἐπιπροσθέτησιν ἄλλων τινῶν, ἢ γῆς ἢ ἀօράτου² τινὸς ἔτερου τοιωτού. καὶ ὅδε τοὺς οἰκείους ἄλληλοις τρόπους συνθεωρητέον, καὶ τός ἀμα συγκυρήσεις τινῶν ὅτι οὐκ δύνανται γίνεσθαι. [Ἐν δὲ τῇ φί³ Περὶ φύσεως ταῦτα λέγει καὶ πρὸς, ἡλίου ἐκλείπεων σελήνης ἐπισκοπούσης, σελήνην δὲ τοῦ τῆς γῆς οὐ σκιάσματος, ἄλλα καὶ κατ' ἀναγώρησιν. τοῦτο δὲ καὶ Διογένης δὲ Ἐπικούρειος ἐν τῇ α'⁴ τῶν Ἐπιλέκτων.]

"Ἐτι τε τάξις περιόδου, καθάπερ ἔνα καὶ παρ' ἡμῖν τῶν τυχόντων γίνεται, λαμβανέσθω· καὶ ἡ θεῖα φύσις πρὸς ταῦτα μηδαμῆ προσαγέσθω, ἀλλ' ἀλειτούργητος διατηρείσθω καὶ ἐν τῇ πάσῃ μακαριότητι· ως εἰ τοῦτο μὴ πραχθῆσται, ἀπασπή περὶ τῶν μετεώρων αἰτιολογία μάταια ἔσται, καθάπερ τισὶν ἥδη ἐγένετο οὐ δικιτοῦ τρόπον ἐφαιφαμένοις, εἰς δὲ τὸ μάταιον ἐκπεσοῦ τῷ καθ' ἕνα τρόπον μόνον οἰεσθαι γίνεσθαι τοὺς δὲ ἄλλους ἀπαιτεῖς τοὺς κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐκβάλλειν εἰς τε τὸ ἀδιαγάπτον φέρομένοις καὶ τὰ φαινόμενα, ἀ δεῖ σημεῖα ἀποδέχεσθαι, μὴ διναμένους συνθεωρεῖν.

ss "Μήτη νικτῶν καὶ ἡμερῶν παραλλάσσοντα καὶ

¹ ἰχετίσεις εαυτοῦ. + corr. Us.

² ἀφράτον εαυτοῦ. + corr. Us.

DIogenes Laertius

πιρὰ τὸ ταχεῖς ἥλιον καιροῖσι γίνεσθαι καὶ πάλιν
βραδεῖας ὑπὲρ γῆς παρὰ τὰ μῆκη τόπων παραλ-
λάττοντα καὶ τόπους τινὰς περαιῶν τάχιον ἡ
βραδύτερον, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τινα βεωρεῖται, οἵς
συμφώνως δεῖ λέγειν ἐπὶ τῶν μετεώρων. οἱ δὲ τὸ
ἐν λαμβάνοντες τοῖς τε φαινομένοις μάχονται καὶ
τοῦ ἡ δυνατὸν ἀνθρώπῳ βεωρήσαι διαπεπτώκασσα.

Ἐπισημασίαι δύνανται γίνεσθαι καὶ κατὰ συγ-
κυρήσεις καιρῶν, καθάπερ ἐν τοῖς ἐμφανέσι
παρ' ἡμῖν Λύθοις, καὶ παρ' ἑτεροιώστεις ἀέρος καὶ
μεταβολᾶς. Διμόρφοτε γάρ ταῦτα οὐ μάχεται τοῖς
το φαινομένοις· ἐπὶ δὲ ποίους παρὰ τοῦτο ἡ τοῦτο τό-
ποιον γίνεται οὐκ ἔστι συνιδεῖν.

Νέφη δύναται γίνεσθαι καὶ συνιστασθαι καὶ παρὰ
πιλήσεις ἀέρος πνευμάτων συνώσει, καὶ παρὰ
περιπλοκὰς ἀλληλούχων ἀτόμων καὶ ἐπιτηδείων
εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι καὶ κατὰ ρευμάτων συλλογὴν
ἀπό τε γῆς καὶ θαλάτων· καὶ κατ' ἄλλους δὲ τρόπους
πλείους αἱ τῶν τοιούτων ανατάσσεις οὐκ ἀδυνατοῦσι
συντελεῖσθαι. ἢν δὲ ἀπ' αὐτῶν ἡ μὲν θλιβο-
μένων, ἡ δὲ μεταβαλλόντων ὕδατα δύναται συ-
100 τελεῖσθαι, ἔτι τε ρευμάτων· κατ' ἀποφορὰν ἀπό
ἐπιτηδείων τάπων δι' ἀέρος κινουμένων, βιαιοτέρας
ἐπαρδεύσεως γινομένης ἀπό τινων ἀνθρακιάτων
ἐπιτηδείων εἰς τὰς τοιαύτας ἐκτέμφεις. Βροντάς
ἔνδεχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος ἐν τοῖς
κοιλάνιστ τῶν νεφῶν ἀνεῖλησιν, καθάπερ ἐν τοῖς
ἡμετέροις ἀγγείοις, καὶ παρὰ πυρὸς πεπιευμα-

* ονομάτα τοῦτο τὸν εἰστι. Μετιθομ. Πέριπτος: ονομάτων
καταφορῆς Σλ.

* Lucr. vi, 619.

DIogenes Laertius

τωμένου βόμβου ἐν αὐτοῖς, καὶ κατὰ ρίζεις δὲ
νεφῶν καὶ διασπάσεις, καὶ κατὰ παρατρύψεις
νεφῶν καὶ κατάξεις πῆξις εἰληφότικη κρυσταλλο-
ειδῆ, καὶ τὸ ὅλον καὶ τοῦτο τὸ μέρος πλεοναχῶς
101 γίνεσθαι λέγειν ἐκκαλεῖται τὰ φαινόμενα. καὶ
ἀστραπαὶ δ' ἀστάτως γίνονται κατὰ πλείους
τρόπους· καὶ γάρ κατὰ παράτριψιν καὶ σύγ-
κρουσιν νεφῶν ὁ πυρὸς ἀποτελεστικὸς σχηματισμὸς
ἔξολισθαινῶν ἀστραπῆν γεννᾶ· καὶ κατ' ἐκ-
ριπτισμὸν ἐκ τῶν νεφῶν ὑπὸ πνευμάτων τῶν τοι-
ούτων σωμάτων ἡ τὴν λαμπτήδανα ταύτην παρα-
σκευάζει, καὶ κατ' ἐκπασμόν, θλίψεως τῶν νεφῶν
γινομένης, εἴθ' ὑπὸ ἄλληλων εἴθ' ὑπὸ πνευμάτων·
καὶ κατ' ἐμπεριληφψιν δὲ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀστρων
κατεσπαριένου φωτός, εἴτα συνελαυνομένου ὑπὸ
τῆς κινήσεως νεφῶν τε καὶ πνευμάτων· καὶ διεκ-
πίπτοντος διὰ τῶν νεφῶν· ἢ κατὰ διηθῆσιν εὖλού¹
τῶν νεφῶν τοῦ λεπτομερεστάτου φωτός, [ἢ ἀπὸ
τοῦ πυρὸς νέφη συνεφλέχθαι καὶ τὰς βρογτὰς
ἀποτείσθαι]² καὶ τὴν τοιτού κίνησιν· καὶ κατὰ
τὴν τοῦ πνεύματος ἐκπύρωσιν τὴν γινομένην διὰ
τε συντονίαν φορᾶς καὶ διὰ σφοδρὰν κατείλησιν·
102 καὶ κατὰ ρίζεις δὲ νεφῶν ὑπὸ πνευμάτων ἐκ-
πτωσίν τε πυρὸς ἀποτελεστικῶν ἀτόμων καὶ τὸ
τῆς ἀστραπῆς φάντασμα ἀποτελουσῶν. καὶ κατ'
ἄλλους δὲ πλείους τρόπους ῥῷδίως ἔσται καθορᾶν
ἔχόμενον ἀεὶ τῶν φαινομένων καὶ τὸ τούτοις ὅμοιον
δυνάμενον συνθεωρεῖν. προτερεῖ δὲ ἀστραπὴ βρο-
τῆς ἐν τοιούτῃ τινὶ περιστάσει νεφῶν καὶ διὰ τὸ
άμα τῷ τὸ πνεῦμα ἐμπίπτεια ἔξωθεῖσθαι τὸν
ἀστραπῆς ἀποτελεστικὸν σχηματισμόν, ὕστερον δὲ

¹ διὰ παρρ. Στ.

² tamquam additamentum scil. Us.

DIOGENES LAERTIUS

τὸ πνεῦμα ἀνειλούμενον τὸν βόμβον ἀποτελεῖν
τοῦτον· καὶ κατ' ἐμπτωσιν δὲ ἀμφοτέρων ἄμα,
τῷ τάχει συγτονωτέρῳ κεχρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς τὴν
103 ἀστραπήν, ὑστερεῖν δέ τὴν βροντήν, καθά περ ἐπί¹
ἔνταν δὲ ἀποστήματος θεωρουμένων καὶ πληγάς
τιας ποιουμένων. κεραυνοῦται ἐνδέχεται γίνεσθαι
καὶ κατὰ πλείονας πνευμάτων συλλογάς καὶ κατεῖλη-
σιν ἰσχυράν τε ἔκπτωσιν· καὶ κατάρρηξιν μέρους
καὶ ἐκπτωσιν ἰσχυρότεραι αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κάτω
τόπους, τῆς φήσεως γνωμένης διὰ τὸ τοὺς ἔξης
τόπους πυκνοτέρους εἶναι διὰ πλήησιν νεφῶν· καὶ
κατὰ αὐτὴν δέ τὴν τοῦ πυρὸς ἔκπτωσιν ἀνειλού-
μένου, καθά καὶ βροντῆν ἐνδέχεται γίνεσθαι, πλείονας
γενομένου πυρὸς καὶ πνευματωθεντος ἰσχυρότερον
καὶ φέρεντος τὸ νέφος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὑπο-
χωρεῖν εἰς τὰ ἔξης, τῷ πλήησιν γίνεσθαι τὸ μὲν
πολὺ πρὸς ὅρος τι ὑψηλόν, ἐν τῷ μάλιστα κεραυνοῖ
104 πίπτουσιν],² ἀεὶ πρὸς ἄλληλα. καὶ κατ' ἄλλους
δὲ τρόπους πλείονας ἐνδέχεται κεραυνούς ἀπο-
τελεῖσθαι· μόνον ὁ μῦθος ἀπέστω· ἀπέσται δέ, ἐάν
τις καλῶς τοῖς φαινομένοις ἀκολουθῶν περὶ τῶν
ἀφανῶν σημειώται.

"Πρηστῆρας ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ κάθεσται
νέφους εἰς τοὺς κάτω τόπους στυλοειδῶς ὑπὸ πιεύ-
ματος ἀθρόου ὠσθέστος καὶ διὰ τοῦ πικόματος
πολλοῦ³ φερομένου, ἄμα καὶ τὸ νέφος εἰς τὸ πλάγιον⁴
ἀθοῦντος τοῦ ἔκτος πνεύματος· καὶ κατὰ περίστασιν
δὲ πνεύματος εἰς κύκλον, ἀέρος τιὸς ἐπισυν-
ωθουμένου ἀνωθεν· καὶ φύσεως τολλῆς πνευμάτων

¹ Invenimus additamentum acut. Us.

² εἰκάσιον Us.

³ πληγίαιν codic.; corr. Us.

DIogenes Laertius

γενομένης καὶ οὐ διναιμένης εἰς τὰ πλάγια δι-
105 αρρυνωταί διὰ τὴν πάριξ τοῦ ἀέρος πλησίου. καὶ ἐως
μὲν γῆς τοῦ πρηστήρος καθιεμένου στρόβιλος
γίνονται, ὡς καὶ ἡ ἀπογόνησις κατὰ τὴν
κίνησιν τοῦ πνεύματος γίνεται· ἐως δὲ θαλάττης
διποιοί ἀποτελοῦνται.

“Σεισμοὺς ἔνδεχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος
ἐν τῇ γῇ ἀπόληψιν καὶ παρὰ μικρὸς δύκους
αὐτῆς παραβεσιν καὶ συνεχῆ κίνησιν, ὅταν κρά-
δαιον τῇ γῇ παρασκευάζῃ. καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο
ἡ ἔξωθεν ἐμπεριλαμβάνει «ἢ» ἐκ τοῦ πίπτειτ εἴσω
ἔδαφη εἰς ἀντροειδεῖς τόπους τῆς γῆς ἐκπνευμα-
τῶντα ἐπειλημένον ἀέρα. «καὶ» κατ’ αὐτὴν δὲ
τὴν διάδοσιν τῆς κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων
ἔδαφον πολλῶν καὶ πάλιν ἀνταπόδοσιν, ὅπις
πυκνώμασι σφοδροτέροις τῆς γῆς ἀπιστήσῃ. ἐν-
106 δέχεται σεισμοὺς ἀποτελεῖσθαι. καὶ κατ’ ἄλλους
δὲ πλείους τρόπους τὰς κινήσεις ταῦτας τῆς γῆς
γίνεσθαι.

“Τὰ δὲ πνεύματα συμβαίνει γίνεσθαι κατὰ χρόνου
ἄλλοφυλλας τινὸς ἀεὶ καὶ κατὰ μικρὸν παρεια-
δυνομένης, καὶ καθ’ ὑδατος ἀφθόνου συλλογήν· τὰ
δὲ λοιπὰ πνεύματα γίνεται καὶ ὅλιγαν πεσόνταν
εἰς τὰ πολλὰ κοιλάματα, διαδόσεως τούτων
γίνονται.

“Χάλαξα συντελεῖται καὶ κατὰ πῆξιν ἰσχυροτέραν,
πάντοθεν δὲ πνευματωδῶν περίστασίν τινων κατὰ
μέρισμαν καὶ «κατὰ» πῆξιν μετριατέραν ὑδατοειδῶν
τινων, σπρευματωδῶν δὲ τινων» ὄμοιόησιν ἄμα
τίν τε σύναστιν αὐτῶν ποιουμένην καὶ τὴν διάρ-
ρηξιν πρὸς τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι πηγνύμενα
107 καὶ κατ’ ἀθροότητα. ἢ δὲ περιφέρεια οὐκ ἀδια-
632

DIogenes Laertius

τως μὲν ἔχει γίνεσθαι πάντοθεν τῶν ἀκρων ἀποτηκομένων καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὡς λέγεται, κατὰ μέρη ὅμαλῶς περισταμένων εἴτε ὑδατοειδῶν τινῶν εἴτε πνευματωδῶν.

“ Χιόνια δὲ ἐνδέχεται συντελεῖσθαι καὶ ὑδατος λεπτοῦ ἐγχειριζόντων ἐκ τῶν νεφῶν διὸ πόρων συμμετρίας καὶ θλιψίεις ἐπιτηδείων νεφῶν ἀεὶ ὑπὸ πνεύματος αφοδράς, εἴτα τοίτου πῆξιν ἐν τῇ φορᾷ λαμβάνοντος διά τινα ἴσχυρὰν ἐν τοῖς κατωτέροις τόποις τῶν νεφῶν φυχρασίας περιστασιν, καὶ κατὰ πῆξιν δὲ ἐν τοῖς νέφεσσιν ὄμολῃ ἀρπιστητα ἔχουσι τοιαύτην πρόσεσις ἐκ τῶν νεφῶν γάνωστο ἀν πρὸς ἄλληλα θλιψιομένων <τῶν> ὑδατοειδῶν καὶ συμπαρακειμένων ἃ σώνει σύντασιν ποιούμενα χάλαζαν ἀποτελεῖ, δὲ μάλιστα γίνεται ἐν τῷ ἕαρι.
108 καὶ κατὰ τρύμαν δὲ νεφῶν πῆξιν εὐληφότων ἀπόπλασιν ἄν λαμβάνοι τὸ τῆς χιόνος τοῦτο ἀθροισμα, καὶ κατ' ἄλλους δὲ γρόπους ἐνδέχεται χιόνη συντελεῖσθαι.

“ Δρόσος συντελεῖται καὶ κατὰ σύνοδον πρὸς ἄλληλα ἐκ τοῦ ἀέρος τῶν τοιούτων, ἢ τῆς τοιαύτης ὑγρασίας ἀποτελεστικὰ γίνεται· καὶ κατὰ φυαφορᾶς δὲ ἢ ἀπὸ ιοτερῶν τόπων ἢ ὑδατα κεκτημένων, ἐν αἷς τόποις μάλιστα δρόσος συντελεῖται, εἴτε σύνοδον τούτων εἰς τὸ αὐτὸ λαβόντων καὶ ἀποτέλεσιν ὑγρασίας¹ καὶ πάλιν φοράν ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους, καθά περ ὄμοίως καὶ παρ' ἥμιν ἐπὶ πλειόνων
109 τοιαύτα τινα <συντελούμενα θεωρεῖται. καὶ> πάχυτη δὲ συντελεῖται <εἰς διεφερόντως> τῶν δρόσων, τοιούτων τινῶν πῆξιν τινα ποιᾷν λαβόντων διὰ περιστασιν τικα ἀέρος φυχροῦ.

¹ Συγχρήσιο θεωρεῖται Βιγνον.

DIOGENES LAERTIUS

"Κρύσταλλος συντελεῖται καὶ κατ' ἐκθλιψί μὲν τοῦ περιφερός σχηματισμοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος, σύνωσι δὲ τῶν ακαλημάντων καὶ δέξιγνωσίων τῶν ἐν τῷ ὕδατι ὑπαρχόντων· καὶ κατὰ τὴν ἔξωθεν δὲ τῶν τοιούτων πρόσακρισιν, ἢ συνελασθέντα πῆξιν τῷ ὕδατι παρεσκευασε, ποσὶ τῶν περιφερῶν ἐκθλίψατα.

"Ἔρις γίνεται κατὰ πρόσλαμψιν ὅπο τοῦ ἥλιον πρὸς αέρα ὕδατος εἰδῆ· ἢ κατὰ «σύμ» φυσιν ἴδιαν τοῦ τε φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος, ἢ τὰ τῶν χρωμάτων τούτων ἴδιώματα παιήσει εἰς τε πάντα εἰς τε μονοειδῶς· ἀφ' οὗ πάλιν ἀπολάμποντος τὰ ὄμοροῦτα τοῦ ἀέρος χρῶσιν ταῦτην λήψεται, οἷαν θεωροῦμεν, τοι κατὰ πρόσλαμψιν πρὸς τὰ μέρη. τὸ δὲ τῆς περιφερείας τοῦτο φάντασμα γίνεται διὰ τὸ τὸ διάστημα πάντοθεν ἵσον ὅπο τῆς ὄφεως θεωρεῖσθαι, ἢ σύνωσιν τοιαῦτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ ἀέρι ἀτόμων ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπὸ τοῦ ἥλιον ἀποφερομένων περιφέρειάν τινα καθίσθαι τὴν σύγκρισιν ταῦτην.

"Ἀλλας περὶ τὴν σελήνην γίνεται καὶ πάντοθεν αέρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην ἢ τὰ ἀπ' αὐτῆς ρεύματα ἀποφερόμενα ὄμαλῶς ἀναστέλλοντος ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὃσον κύκλῳ περιστῆσαι τὸ οὐρανοειδὲς τοῦτο καὶ μὴ τὸ παράπαν διακρῖναι, ἢ καὶ τὸν πέριξ αέρα αὐτῆς ἀναστέλλοντος συμμέτρως πάντοθεν εἰς τὸ περιφέρες τὸ περὶ αὐτήν τι καὶ παχυμερὲς περιστῆσαι. ὁ γίγεται κατὰ μέρη τῶν ἦτοι ἔξωθεν βιασταμένου τινὸς ρεύματος τῇ τῆς θερμασίας ἐπιτηδείᾳ πόρων ἐπιλαμβανομένης εἰς τὸ τοῦτο ἀπεργάσασθαι.

"Κομῆται διτέρες γίνονται ἦτοι πυρὸς ἐν τόποις
656

DIogenes Laertius

τισὶ διὰ χρόνων τικῶν ἐν τοῖς μετεώροις συστρέφομένου περιστάσεως γινομένης, ή ὅδιαι τιὰ κίτησι διὰ χρόνων τοῦ οὐρανοῦ. Ισχοντος ὑπὲρ ἡμᾶς, ώστε τὰ τοιαῦτα ἀστρα πάναφανῆναι, η ἀντὰ ἐν χρόνοις τισὶ ώρμησαι διὰ τινα περίστασιν καὶ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους ἔλθειν καὶ ἐκφανῆ γενέσθαι. τὴν τε ἀφάνισιν τούτων γίνεσθαι παρὰ τὰς ἀντίτικειμένας ταύταις αἰτίας. τινὰ ἀστρα στρέφεσθαι αὐτοῦ συμβαίνει οὐ μόνον τῷ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου ἔσταναι, περὶ ὁ τὸ λοιπὸν στρέφεται, καθά περ τινὲς φαισι, ἄλλα καὶ τῷ δύνητι μέρος ἔγκυκλον αὐτῷ περιεστάναι, ή καλιπτική γίνεται τοῦ περιπολεῖν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα· η καὶ διὸ τὸ ἔξῆς μὲν αὐτοῖς ὄλην ἐπετηδεῖαν μὴ εἶναι, ἐν δὲ τούτῳ τῷ τόπῳ ἐν ὧ κείμενα θεωρεῖται, καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείονας τρόπους τοῦτο δινατὸν συντελεῖσθαι, ἐάν τις δύνηται τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις συλλογίζεσθαι. τινὰ τῶν ἀστρων πλανᾶσθαι, εἰ οὕτω ταῖς κινήσεσι χριόμενα συμβαίνει, τινὰ δὲ δύμαλῶς κινεῖσθαι, ἐνδέχεται μὲν καὶ παρὰ τὸ κύκλῳ κινούμενα ἐξ ἀρχῆς οὕτω κατηγαγκίσθαι, ώστε τὰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν δύνην φέρεσθαι δύμαλη οἴκων, τὰ δὲ κατὰ των ἄλλην τισὶν ἀνωμαλίαις χρωμένην. ἐνδέχεται δὲ καὶ καθ' οὓς τόπους φέρεται οὖν μὲν παρεκτάσεις μέρος εἶναι δύμαλας ἐπὶ τὸ αὐτὸν συνωθούσας κατὰ τὸ ἔξῆς δύμαλως τε ἐκκαούσας, οὖν δὲ ἀνωμαλεῖς οὕτως ώστε τὰς θεωρουμένας παραλλαγὰς συντελεῖσθαι. τὸ δὲ μίαν αἰτίαν τούτων ἀποδιδόναι, πλεοναγῶς¹ τῶν φαινομένων ἐκκαλούμενων, μαγικὸν καὶ οὐ καθηκόντως πραττόμενον ὑπὸ τῶν τὴν ματαίαν ἀστρολαγίαν

¹ πλεοναγῶς τον. Byw.

DIogenes Laertius

διηλωκότων καὶ εἰς τὸ κενὸν αἰτίας τοῦτον ἀποδιδόντων, ὅταν τὴν θείαν φύσιν μήδαιμή λειτουργοῦσιν οἱ ἀπολίθωσι. τινὰ δοτρά ὑπολειπόμενά των θεωρεῖσθαι συμβαίνει καὶ παρὰ τὸ βραδύτερον συμπεριφέρεσθαι τὸν αὐτὸν κύκλον περιούσια καὶ παρὰ τὸ τὴν ἐμαντίαν κινεῖσθαι ἀντισπώμενα ὃποι τῆς αὐτῆς δύνης· καὶ παρὰ τὸ περιφέρεσθαι τὰ μὲν διὰ πλείονος τόπου, τὰ δὲ ἦι' ἔλετταν, τὴν αὐτὴν δύνην περικυκλοῦσιτα. τὸ δὲ ἀπλῶς ἀποφαίνεσθαι περὶ τούτων καθῆκόν ἔστι τοῖς τερατεύεσθαι τι πρὸς τοὺς πολλοὺς βουλομένοις.

"Οἱ λεγόμενοι ἀστέρες ἐκπίπτειν καὶ παρὰ μέρος κατὰ παράτριψιν ἐπιτῶν δύναται συντελεῖσθαι καὶ παρ' ἐκπτωσιν οὐδὲ ἡ ἐκπνευμάτωσις γένηται, τὰ καθά πέρ καὶ ἐπὶ τῶν ἀστραπῶν ἐλέγομεν· καὶ κατὰ σύνοδον δὲ ἀτόμων πυρὸς ἀποτελεστικῶν, συμφυλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι, καὶ κίνησιν οὐδὲ ἡ ὄρμη ἐξ ἀρχῆς κατὰ τὴν σύνοδον γένηται· καὶ κατὰ πνεύματος δὲ συλλογὴν ἐν πυκνώμασι τοῖσιν ὅμιχλωειδέσι, καὶ ἐκπύρωσιν τούτου διὰ τὴν κατείλησιν, εἴτε ἐπέκρηξιν τῶν περιεχόντων, καὶ ἐφ' ὅν ἀν τόπου τῇ ὄρμῇ γένηται τῆς φορᾶς, εἰς τοῦτον φέρομένοι· καὶ ἄλλοι δὲ τρέποι εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι ὄμιθητοί εἰσιν.

"Αἱ δέ ἐπισημασίαι αἱ γινομέναι ἐπὶ τισὶ ζώοις κατὰ συγκύρημα γίνονται τοῦ καιροῦ· οὐ γάρ τὰ ξῶα ἀνάγκην τινὰ προσφέρεται τοῦ ἀποτελεσθῆναι χειμῶνα, οὐδὲ κάθηται τις θεία φύσις παραποροῦσα τὰς τῶν ξῶων τούτων ἐξόδους καὶ πεπτι τὰς ἐπισημα-

* Cf. § 98. The same topic is now treated again. Usener, who attributed this whole epistle to a compiler, believed that both passages were taken from the same part of Epicurus's *On Nature*.

DIogenes Laertius

116 σιας ταύτας ἐπιτελεῖ. οὐδὲ γάρ εἰς τὸ τυχὸν ζῆσον,
κανὸν *εεὶ* μικρὸν χαριέστερον εἶη, ἡ τοιαύτη μαρία
ἐμπέσαν, μὴ ὅτι εἰς παντελῆ εὐδαιμονίαν κεκτη-
μένουν.

“Ταῦτα δὴ πάντα, Πυθόκλεις, μηδηδόνευσον· κατὰ
πολὺ τε γάρ τοῦ μέθου ἐκβήσῃ καὶ τὰ ὄμογενη
τούτοις συνορᾶν δυνήσῃ· μάλιστα δὲ σκαντόν
ἀπόδος εἰς τὴν τῶν ἀρχῶν καὶ ἀπειρίας καὶ τῶν
συγγενῶν τούτοις θεωρίαν, ἔτι τε κριτηρίων καὶ
παθῶν, καὶ οὐ ἐνεκεν ταῦτα ἐκλογιζόμεθα· ταῦτα
γάρ μάλιστα συνθεωρούμενα φαδίως τὰς περὶ τῶν
κατὰ μέρος αἰτίας συνορᾶν ποιήσει. οἱ δὲ ταῦτα
μὴ καταγαπήσαντες ἢ μάλιστα οὔτ’ *εἄν* αὐτὰ
ταῦτα καλῶς συνθεωρήσαιεν οὔτε οὐ ἐνεκεν δεῖ
117 θεωρεῖν ταῦτα περιεποιήσαντο.” ταῦτα αὐτῷ καὶ
περὶ τῶν μετεώρων δοκεῖ.

Περὶ δὲ τῶν βιωτικῶν καὶ ὅπως χρή τὰ μὲν
ἥματα αἴρεσθαι, τὰ δὲ ἐκφεύγειν, ούτωσὶ γράφει.
πρότερον δὲ διέλθωμεν ἃ τε αὐτῷ δοκεῖ περὶ τοῦ
σοφοῦ καὶ τοῖς ἀπ’ αὐτοῦ.

Βλάβας ἔξ ἀνθρώπων ἢ διὰ μῖσος ἢ διὰ φθόνον ἢ
διὰ καταφρόνησιν γίνεσθαι, ὅν τὸν σοφὸν λογισμῷ
περιγένεσθαι. ἄλλο καὶ τὸν ἄπαξ γενόμενον σοφὸν
μηκέτι τὴν ἐναντίαν λαμβάνειν διάθεσαι μηδὲ πλάτ-
τεω ἐκόντα· πάθεσι μᾶλλον συσχεθῆσθαι· οὐκ ἀν-
έμποδίσαι πρὸς τὴν σοφίαν. οὐδὲ μὴν ἐκ πάσης σώ-
ματος ἔξειντο σοφὸν γενέσθαι ἢν οὐδὲ ἐν παντὶ ἔθνει.

* Between the letter to Pythocles and that to Menoecceus come excerpts (§§ 117-120) dealing with the wise man as
612